

ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАНИЛЦУУЛГА

Гадаад зээллэгийн ашиглалт, үр ашгийг нэмэгдүүлэх тухай анхдагч хуулийн төслийн талаар

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 33 дугаар зүйлийн 33.3 дахь хэсэгт заасны дагуу Гадаад зээллэгийн ашиглалт, үр ашгийг нэмэгдүүлэх тухай хуулийн төслийн зохицуулалтад хамаарах мэдээллийг агуулсан дэлгэрэнгүй танилцуулгыг бэлтгэв. Уг хуулийн төслийг дагалдуулан бусад хууль тогтоомжид нэмэлт, өөрчлөлт оруулах, хүчингүй болгох шаардлагагүй тул дагалдсан хуулийн төслүүд байхгүй болно.

Гадаад зээллэгийн ашиглалт, үр ашгийг нэмэгдүүлэх тухай хуулийн төсөл

Гадаад зээллэгийн ашиглалт, үр ашгийг нэмэгдүүлэх тухай хуулийн төслийг хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагыг урьдчилан тандан судлах судалгааны дагуу уг хуулийн төслийг боловсруулах хэрэгцээ, шаардлага байна гэж үзсэн тул Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 23 дугаар зүйлд заасан анхдагч хуулийн төсөл боловсруулсан болно.

Хуулийн төсөл нь 10 зүйлтэй бөгөөд уг хуулийн зорилго нь Монгол Улсын Их Хурлаас соёрхон баталсан, үндэсний аюулгүй байдлыг хангах, Монгол Улсын Засгийн газрын 2024-2028 оны үйл ажиллагааны хөтөлбөр, 14 мега төслийн жагсаалтад тусгагдсан, импортыг орлох, нийгэм, эдийн засгийн ач холбогдол, үр ашиг бүхий, үйл ажиллагааны орлогоороо зардлаа нөхөх боломжтой, нийслэл Улаанбаатар хотын тулгамдаж буй асуудал болох хүрээлэн буй орчны бохирдол, автозамын түгжрэлийг бууруулах энэ хуульд заасан гадаад зээллэгийн эх үүсвэрээр хэрэгжүүлэх төслийн санхүүжилтийн ашиглалтыг холбогдох гэрээ, хэлэлцээрээр тогтоосон хугацаанд ашиглаж, төслийг бүрэн ашиглалтад оруулахад зориулан эрх зүйн таатай орчныг бүрдүүлэхэд оршино.

Хуулийн төслийн зохицуулалтуудыг зүйл тус бүрээр доор дэлгэрэнгүй тайлбарлав.

- Хуулийн төсөлд хуулийн хамрах хүрээг тодотгож, гадаад зээллэгийн эх үүсвэрээр хэрэгжүүлэх уг хуульд заасан төслүүдийн зөвхөн гадаад зээллэгийн ашиглалт, үр ашгийг нэмэгдүүлэхтэй холбогдсон харилцааг тус хуулиар зохицуулж, үүнээс бусад асуудлын хувьд холбогдох хууль тогтоомжид заасныг баримтлах талаар зохицуулна.
- Уг хуулийн үйлчлэлд Газрын тос боловсруулах үйлдвэр барих төсөл, Эрдэнэбүрэнгийн усан цахилгаан станц барих төсөл болон Сэлбэ дэд төвд түшиглэсэн гэр хорооллыг орон сууцжуулах төслүүд хамаарах болохыг хуулийн төсөлд тодорхойлон тусгана.
- Хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлээр тухайн жилийн дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдлээр¹ батлагдсан нэгдсэн төсвийн нийт зарлага болон

¹ Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хууль,
12 дугаар зүйл.Дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэл

12.1.Дунд хугацааны төсвийн хүрээний мэдэгдэлд дараах үзүүлэлтийг тусгана:

12.1.1.дотоодын нийт бүтээгдэхүүний бодит өсөлтийн хэмжээ;

нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцлийн алдагдлын хэмжээ² нь дээр дурдсан нийт төслийн гадаад зээллэгийн санхүүжилтийн ашиглалтын зардлаар нэмэгдэж болохоор тусгасан бөгөөд ийнхүү нэмэгдсэн дүн нь энд дурдсан нэгдсэн төсвийн нийт зарлага болон нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцлийн алдагдлын хязгаарт хамаарахгүй байхаар зохицуулав. Энэхүү зүйл нь гадаад зээллэгийн санхүүжилтийн ашиглалтыг нэмэгдүүлэхэд чиглэсэн хуулийн төслийн голлох ач холбогдолтой зохицуулалт бөгөөд ийнхүү зохицуулснаар дээрх 3 том мега төслүүдийн зээлийн ашиглалт нэмэгдэж, төслийг тогтоосон хугацаанд нь үр дүнтэй хэрэгжүүлэх боломж бүрдэх юм.

- Мөн Төсвийн тогтвортой байдлын тухай хуулийн 19 дүгээр зүйлийн 19.9 дэх хэсэгт нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл нь тухайн төсвийн жилийн дотоодын нийт бүтээгдэхүүний хоёр хувиас илүүгүй алдагдалтай, эсхүл ашигтай байхаар заасан бөгөөд дээрх төслүүдийн санхүүжилтийн ашиглалтаар нэмэгдэх зардлаар тэнцвэржүүлсэн тэнцлийн алдагдал хэтэрч болохоор хуулийн төслийн 5 дугаар зүйлд заав.
- Түүнчлэн, хуулийн төслийн 6 дугаар зүйлд тухайн жилийн төсвийн тухай хуулиар батлагдсан гадаад зээлийн санхүүжилтийн ашиглалтын зардал нь Газрын тос боловсруулах үйлдвэр барих төсөл, Эрдэнэбүрэнгийн усан цахилгаан станц барих төсөл болон Сэлбэ дэд төвд түшиглэсэн гэр хорооллыг орон сууцжуулах төслүүдийн ашиглалтын зардлаар нэмэгдэж болно гэж тусгав. Жил бүрийн төсвийн тухай хуулийг батлахдаа Засгийн газрын авч ашиглах гадаад төслийн зээлийн дээд хэмжээг тогтоодог бөгөөд өнгөрсөн хугацаанд тогтоож байсан дээд хэмжээнүүд нь эдгээр төслүүдийг тухайн жилд хэрэгжүүлэхэд огтхон ч хүрэлцдэггүй байсан. Иймд, ийнхүү хуулиар төслүүдийн зээллэгийн ашиглалтад тогтоодог хязгаарыг тооцохгүйгээр ашиглалтын эх үүсвэрээ төсөл бүрд төлөвлөсөн хуваарийн дагуу зарцуулах нь төсөл хугацаандаа, үр дүнтэй хэрэгжих боломжийг бүрдүүлнэ гэж хууль санаачлагчаас үзсэн.
- Хуулийн төслийн 7 дугаар зүйлд уг хуулийн 3.3-т заасан Сэлбэ дэд төвд түшиглэсэн гэр хорооллыг орон сууцжуулах төслийн гадаад зээллэгийн санхүүжилтийн ашиглалтын зардал нэмэгдсэн нөхцөлд Төсвийн тухай хуулийн 57.2³ дахь хэсэг хамааруулж үзэхгүй талаар зохицуулав. Орон нутгийн төсөв буюу нийслэлийн төсвийг батлахад Сэлбэ дэд төвд түшиглэсэн гэр хорооллыг орон сууцжуулах төслийн ашиглалтын

12.1.2.хэрэглээний үнийн өсөлтийн түвшин;

12.1.3.нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн орлогын доод хэмжээ;

12.1.4.нэгдсэн төсвийн нийт зарлагын дээд хэмжээ;

12.1.5.нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл;

12.1.6.нэгдсэн төсвийн суурь зарлагын дээд хэмжээ;

12.1.7.нэгдсэн төсвийн суурь тэнцэл;

12.1.8.Засгийн газрын өрийн нийт хэмжээ;

12.1.9.Нийгмийн халамжийн тухай хуульд заасны дагуу төсвөөс хуваарилах зардлын дээд хэмжээ.

² **19 дүгээр зүйл.Хуулийг дагаж мөрдөх журам**

19.9.Энэ хуульд заасан нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцлийн алдагдлын тухайн жилийн оны үнээр тооцсон дотоодын нийт бүтээгдэхүүнд эзлэх хувь хэмжээг 2017 онд 10.4 хувиас, 2018 онд 9.5 хувиас, 2019 онд 6.9 хувиас, 2020 онд 12.5 хувиас, 2021 онд 8.8 хувиас, 2022 онд 5.1 хувиас, 2023 онд 3.6 хувиас, 2024 онд 2.8 хувиас тус тус хэтрүүлэхгүй, 2025 оны төсвийн жилээс эхлэн нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл нь тухайн төсвийн жилийн дотоодын нийт бүтээгдэхүүний хоёр хувиас илүүгүй алдагдалтай, эсхүл ашигтай байна.

³ **Төсвийн тухай хууль**

57 дугаар зүйл.Орон нутгийн төсөв

57.2.Орон нутгийн төсвийг алдагдалгүй төлөвлөн баталж, хэрэгжүүлнэ.

зардлын дүнг оролцуулан тооцох нь нийслэлийн төсвийг алдагдалтай батлагдсан гэж үзэхгүй гэсэн агуулгаар энэ зохицуулалтыг оруулсан бөгөөд нийслэлийн хувьд энэхүү том төслийн бондын эх үүсвэрийг төлөвлөсөн хугацаанд, бүрэн дүүрэн ашиглах хууль зүйн боломж бүрдэх юм.

- Хуулийн төслийн 8 дугаар зүйлд “Засгийн газар нь энэ хуулийн хэрэгжилтийн талаарх тайланг тухайн жилийн төсвийн гүйцэтгэлийн хамтаар хагас жил тутам Улсын Их Хуралд хүргүүлнэ” гэж заасан. Гадаад зээллэгийн ашиглалт, үр ашгийг нэмэгдүүлэх тухай энэхүү хуулиар Засгийн газар болон төсөл хэрэгжүүлэгчид тухайн төслүүдийн зээллэгийн ашиглалтын хэмжээг нэмэгдүүлж, хуулиар тусгайлан боломж олгож буй тул үүнтэй холбоотой хуулийн хэрэгжилтийг хэрхэн хангаж буй талаар, мөн тухайн жилд төслүүдийн төсвийн гүйцэтгэл ямар дүнтэй байгааг хамтад нь тайлагнаж байхыг хуулиар ийнхүү үүрэгжүүлсэн.
- Түүнчлэн, Газрын тос боловсруулах үйлдвэр барих төсөл, Эрдэнэбүрэнгийн усан цахилгаан станц барих төсөл болон Сэлбэ дэд төвд түшиглэсэн гэр хорооллыг орон сууцжуулах төслүүдийн хэрэгжилт, санхүүжилт, төслийн ашиглалттай холбоотой хууль тогтоомжид нууцад хамааруулснаас бусад мэдээллийг холбогдох журмын дагуу олон нийтэд тогтмол, ил тод мэдээлж байхаар хуулийн төслийн 9 дүгээр зүйлд тусгасан.
- Хуулийн төслийн төгсгөлийн зүйлд хууль батлагдсан өдрөөс хүчин төгөлдөр үйлчлэх болохыг заав.

Хуулийн төсөлд тусгасан нэр томъёоны тайлбарын талаар

Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 30.4⁴-т заасны дагуу хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлийн бичвэрт “гадаад зээллэг” гэсэн нэр томъёог оруулсан бөгөөд уг зүйлийн доор Тайлбар оруулж ““Гадаад зээллэг” гэдэгт Өрийн удирдлагын тухай хуулийн 4.1.2, 4.1.15-т тус тус заасан гадаад зээл, үнэт цаас зэрэг хөгжлийн төсөл, арга хэмжээг хэрэгжүүлэх санхүүжилтийн эх үүсвэрийг ойлгоно.” гэж зааснаар уг хуулийн үйлчлэлд хамаарах төслүүд нь гадаад зээлийн болон гадаад үнэт цаасны эх үүсвэрээр санхүүжих төслүүд болохыг тодорхойлж, ойлгомжтой болгосон.

---o0o---

⁴ **Хууль тогтоомжийн тухай хууль**

30 дугаар зүйл.Хуулийн төслийн хэл зүй, найруулгад тавих нийтлэг шаардлага

30.4.Хуулийн төсөлд дараах тохиолдолд нэр томъёоны тайлбар хийнэ:

30.4.1.нэр томъёо нь олон утгатай бол;

30.4.2.нэр томъёо нь өргөн утгатай бөгөөд түүнийг нарийвчлан тодорхойлох шаардлагатай бол;

30.4.3.шинээр бий болсон ойлголт буюу нэр томъёо нь нийтэд ойлгомжгүй бол.